

**Siseministri määruse „Siseministri 22. detsembri 2009. aasta määruse nr 92  
„Politsei andmekogu põhimäärus“ muutmise“ eelnõu seletuskiri**

## **1. Sissejuhatus**

### **1.1. Sisukokkuvõte**

Eelnõu kohaselt muudetakse [politsei ja piirivalve seaduse](#) (edaspidi *PPVS*) § 8 lõike 3 alusel kehtestatud siseministri 22. detsembri 2009. aasta määrust nr 92 „[Politsei andmekogu põhimäärus](#)“ (edaspidi *POLIS-e põhimäärus*). Kavandatavad muudatused tulenevad eelkõige automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu lõpetamisest ja selle andmete politsei andmekogusse (edaspidi *POLIS*) üleviimisest. Automaatsete liiklusjärelvalve süsteemidega kogutud liiklusalaste õigusrikkumiste andmeid töödeldakse edaspidi üksnes *POLIS*-es. Lisaks võimaldatakse kohtule juurdepääs *POLIS*-e ühiste infoobjektide andmestiku ja haldustegevuse andmestiku andmetele, kui tuleb lahendada teadmata kadunud isiku surnuks tunnistamise või surnuks tunnistamise tühistamise avaldust.

Eelnõuga kavandatavad muudatused on tehnilist laadi ja suunatud kehtivate õigusnormide ajakohastamisele, kajastades olemasolevaid töökorralduslikke ja tehnilisi lahendusi. Muudatused ei mõjuta oluliselt avalikke teenuseid ega üksikisikute õigusi, kuid parandavad riigi andmekogude haldust, tagades õigusruumi ja tehnilise korralduse kooskõla ning hõlbustab kohtute ja vähendab Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi *PPA*) teenistujate töökoormust kindlates kohtumenetlustes.

### **1.2. Eelnõu ettevalmistajad**

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi nõunik Indrek Link ([indrek.link@siseministeerium.ee](mailto:indrek.link@siseministeerium.ee)) ja õigusnõunik Marju Aibast ([marju.aibast@siseministeerium.ee](mailto:marju.aibast@siseministeerium.ee)). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud õigusnõunik Marju Aibast ([marju.aibast@siseministeerium.ee](mailto:marju.aibast@siseministeerium.ee)) ja õigusosakonna õigusnõunik Kertu Nurmsalu (tel 612 5084, [kertu.nurmsalu@siseministeerium.ee](mailto:kertu.nurmsalu@siseministeerium.ee)). Eelnõu ja seletuskiri on keeleliselt toimetamata.

### **1.3. Märkused**

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõu, Euroopa Liidu õiguse rakendamise ega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõuga muudetakse *POLIS*-e põhimäärust avaldamismärkega RT I, 31.05.2024, 5.

## **2. Eelnõu eesmärk**

1. juulil 2024. aastal jõustunud [liiklusseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seadusega](#)<sup>1</sup> lõpetati automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu ja selle andmed viidi üle *POLIS*-esse. Muudatuse eesmärgiks oli andmekogude tehnilise võimekuse ja andmete liikumise, sealhulgas andmemahu kasvu tagamine ning riigi kulude kokkuhoid. Varasemalt oli andmete töötlemine jagatud kahe andmekogu vahel selliselt, et Kliimaministeeriumi ja Transpordiameti (edaspidi *TrAM*) hallatavast automaatse liiklusjärelvalve süsteemi

---

<sup>1</sup> Vt. liiklusseaduse ning politsei ja piirivalve seaduse muutmise seaduse § 1 punktid 23 ja 24 ([LS § 199 lg 2—5](#)) ning § 2 ([PPVS § 12 lg 4](#)).

andmekogust liikusid salvestised infosüsteemide andmevahetuskihi X-tee vahendusel POLIS-esse. Edaspidi töödeldakse automaatsete liiklusjärelvalve süsteemidega kogutud liiklusalaste õigusrikkumiste andmeid täies mahus POLIS-es.

Tehniliselt on automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu juba lõpetatud ning andmete töötlemine on üle võetud POLIS-esse. Andmekogu ülevõtmise ja lõpetamisega seotud dokumenteerimise tegevused veel kestavad.

Liiklusjärelvalve süsteemi andmete üle viimisega POLIS-esse ei muudetud automaatse liiklusjärelvalve läbiviimise põhimõtteid, kogutavaid andmeid või kogutud andmete kasutuspõhimõtteid.

Seoses automaatsete liiklusjärelvalve süsteemidega kogutud liiklusalaste õigusrikkumiste andmete töötlemise ülevõtmisega on lisaks jõustunud seadusemuudatustele tuleb muuta ka POLIS-e põhimäärust.

Eelnõu põhieesmärk on:

- 1) lisada POLIS-e ennetava tegevuse andmestikku automaatse liiklusjärelvalve seadmete **salvestised**,
- 2) määrata salvestiste säilitamise ja kustutamise tähtsused ning
- 3) anda TrAM-ile ligipääs POLIS-ele.

Eelnõu täiendav eesmärk on vähendada PPA teenistujate halduskoormust. Selleks võimaldatakse kohtule juurdepääs POLIS-e ühiste infoobjektide andmestiku ja haldustegevuse andmestiku andmetele, kui kohus lahendab teadmata kadunud isiku surnuks tunnistamise või surnuks tunnistamise tühistamise avaldust.

### **3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs**

Eelnõu koosneb 11 punktist. Punktidega 1–7 ja 9–11 tehtavad muudatused puudutavad automaatse liiklusjärelvalve süsteemiga seonduvat ning punktiga 8 tehtav muudatus annab kohtule juurdepääsu POLIS-e andmetele.

**Punktiga 1** täiendatakse POLIS-e põhimääruse § 5 lõiget 2, mis näeb ette, et POLIS-e volitatud töötleja on POLIS-e põhimääruse § 15 lõikes 2, § 19 lõikes 2 ja § 19<sup>1</sup> nimetatud asutus.

Eelnõu punktiga 9 lisatakse POLIS-e põhimääruse §-s 19 toodud asutuste – kellel on õigus POLIS-est andmeid saada – loetellu TrAM. Seetõttu on vajalik täiendada §-i 5 lõiget 2, lisades sellesse ka viite § 19 lõikele 4. Muudatus muudab TrAM-i rolli POLIS-e andmetöötles. Muudatuse tulemusena ei ole TrAM enam üksnes andmeandja (§ 15 lg 2 nimetatud asutused), vaid ka andmete saaja (§ 19 nimetatud asutused) ja POLIS-e volitatud töötleja. See muudatus on vajalik, et tagada TrAM-i kaasamine POLIS-e andmevahetusprotsessi õiguspäraselt ja süsteemselt.

**Punktiga 2** täiendatakse POLIS-e põhimääruse § 10 lõiget 1. Muudatuse järgselt on ennetava tegevuse andmestiku osaks ka automaatse liiklusjärelvalve süsteemi salvestised.

LS-i § 199 lõigete 2–5 muudatustega, millega automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu viidi üle POLIS-esse, muutusid POLIS-e osaks ka salvestised, mida varasemalt säilitati automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogus. Enne muudatust ei liikunud

salvestised otse POLIS-esse, vaid automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu moodustas salvestistest POLIS-esse edastatava teate, mida POLIS-e põhimäärus nimetab *automaatse järelvalvesüsteemi teateks*. Seetõttu polnud POLIS-e põhimääruses vajadust salvestisi puudutavat ka eraldi reguleerida.

Pärast automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu lõpetamist laekuvad automaatse liiklusjärelvalve süsteemi originaalkujul salvestised POLIS-e osaks olevasse keskserverisse. Nendest moodustatakse – nagu varasemalt ka automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogus –, tarkvara abil, salvestisega peaaegu identne andmekomplekt ehk automaatse järelvalve süsteemi teade. Seda teadet töödeldakse POLIS-e kirjaliku hoiatamismenetluse rakenduses (edaspidi *HIS*). Algsed salvestised talletatakse rakendusest eraldi.

Oluline on eristada andmetöötamise kahte etappi:

1. **Esimene etapp:** originaalsalvestiste kogumine ja säilitamine.
2. **Teine etapp:** originaalsalvestistest teate moodustamine.

POLIS-e põhimääruses tuleb selgelt reguleerida ka andmetöötamise esimene etapp, mis lisandub pärast automaatse liiklusjärelvalve süsteemi integreerimist POLIS-esse. Selle eristamise vajadus tuleneb peamiselt säilitustähtaegade erinevusest:

- **Originaalsalvestised** võivad vajada pikemat säilitusaega tõendamisevajaduste jaoks.
- **Teated** HIS-is on mõeldud kiireks töötlemiseks ja neil võib olla lühem säilitusaeg.

Eristamine aitab tagada andmekaitse nõuete täitmise, vähendab õiguslikke riske ning võimaldab tõhusamat andmete haldamist erinevate menetluslike ja tehniliste vajaduste alusel.

Lähtutud on PPVS-i § 12 lõikes 4 sätestatust ja tänaseks kehtetu majandus- ja taristuministri 30. aprilli 2015. aasta määruse nr 35 „[Automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu põhimäärus](#)“ terminitest ja sisust.

Lisaks eeltoodud muudatusele asendatakse POLIS-e põhimääruse § 10 lõike 1 lause lõpuosas sidesõna *või* sidesõnaga *ning*. Tegemist on sõnastuse korrigeerimisega. Ennetava tegevuse andmestiku osaks on **kõik** sättes loetletud andmed, mille tõttu sidesõna *või* on eksitav ning korrektsem on kasutada sõna *ning*.

**Punktiga 3** lisatakse § 10 lõike 4 sissejuhatavasse lauseossa automaatse liiklusejärelvalve süsteemi **salvestis**.

Automaatse liiklusjärelvalve süsteemi teate kohta andmestikku kantavad andmed katavad ära ka salvestise sisu, seega salvestise kirjeldamiseks ei ole andmete loetelus vaja täiendusi teha. Vajalik on üksnes esile tuua, et andmekogus hoitakse ja töödeldakse ka originaalsalvestist, mitte ainult selle põhjal tekkinud teadet.

**Punktiga 4** muudetakse §-i 10 lõike 4 punkte 1, 3, 5 ja 10 ning §-i 24 lõike 3 punkte 3<sup>1</sup> ja 4 asendades läbivalt sõna „järelvalvesüsteemi“ sõnadega „liiklusjärelvalve süsteemi“.

Muudatuse tulemusel kasutatakse POLIS-e põhimääruses läbivalt terminit *automaatne liiklusjärelvalve süsteem*. Muudatusega tehtav täpsustus on vajalik, kuna LS § 2 punktis 3<sup>1</sup> toodud mõiste ja § 199 lõikes 2, mis näeb ette andmete töötlemise POLIS-es, kasutatakse terminit automaatne liiklusjärelvalve süsteem.

**Punktiga 5** asendatakse § 15 lõike 2 punktis 4 Maanteeamet Transpordiametiga.

1. jaanuaril 2021. aastal loodi seniste Lennu-, Maantee- ja Veeteede Ameti ühendamise (ning nende õigusjärgsena) Transpordiamet<sup>2</sup>. Seoses ametite ühendamise tuleb teha vajalikud muudatused ka POLIS-e põhimääruses ja asendada Maanteeamet tema õigusjärgse asutuse Transpordiametiga.

**Punktiga 6** täiendatakse POLIS-e põhimääruse § 15 lõiget 2 punktiga 11 ning lisatakse andmeandjana valla- või linnavalitsus.

Muudatus on vajalik, sest lisaks TraM-ile on ka valla- või linnavalitsustel õigus LS-i § 193<sup>1</sup> alusel paigaldada automaatse liiklusjärelvalve süsteeme. Need süsteemid salvestavad liiklusalaste õigusrikkumiste andmeid, mis edastatakse edasiseks töötlemiseks POLIS-esse. Seetõttu tuleb täpsustada, et ka valla- ja linnavalitsused on andmeandjad. Praeguseks on näiteks Tallinna linn juba paigaldanud automaatse liiklusjärelvalve süsteemid kahele ristmikule ja edastab nendega fikseeritud rikkumiste andmeid POLIS-esse. See näitab, et valla- ja linnavalitsuste roll andmeandjatena on reaalne ja kasvav, mistõttu tuleb nende õiguslik staatus selgelt sätestada.

**Punktiga 7** tunnistatakse kehtetuks POLIS-e põhimääruse § 16, mis reguleerib infosüsteemi andmete kandmist. POLIS-esse andmete kandmist reguleerib ka PPVS § 12. Kuna PPVS-i § 12 ja POLIS-e põhimääruse § 16 sätted oma sisult sarnased, puudub vajadus POLIS-e põhimääruses sätet korrata.

**Punktiga 8** täiendatakse POLIS-e põhimääruse § 19 lõike 2 punkti 13 selliselt, et kohtul on õigus saada andmeid ühiste infoobjektide andmestikust ja haldustegevuse andmestikust teadmata kadunud isiku surnuks tunnistamise või surnuks tunnistamise tühistamise avalduse lahendamiseks.

Kohtul on praegu õigus saada andmeid ühiste infoobjektide andmestikust ja jälitusmenetluse andmestikust selleks, et lahendada talle edastatud jälitustoimingu loa andmise või pikendamise või jälitustoimingust teavitamata jätmise taotlus ning kontrollida jälitustegevuse seaduslikkust ja põhjendatust. Teadmata kadunud isiku surnuks tunnistamise või surnuks tunnistamise tühistamise avalduste lahendamiseks ei ole kohtul õigust POLIS-est otse andmeid saada.

Küll aga saab kohus tugineda asja lahendamiseks ka POLIS-e andmetele. Selleks, et kohus saaks arvesse võtta kõik asjaolusid, on kohtuistungile kutsutud ka PPA ametnikud, kes kohapeal tutvustavad kohtule POLIS-e andmeid või kirjaliku kohtumenetluse korral edastavad need väljavõtteina POLIS-est. Selline töökorraldus on ebamõistlik, eriti kui tehniliselt on võimalik lahendada kohtu juurdepääsuõigus selliselt, et kohus pääseb ligi üksnes konkreetset kohtuasja puudutavatele andmetele. POLIS-e põhimääruse täiendamise kohtule juurdepääsuõiguse andmisega hõlbustatakse nii kohtute kui ka PPA tööd.

Muudatuse järgselt saab kohus ühiste infoobjektide andmestikust juurdepääsu teadmata kadunud isiku andmetele ja temaga seotud isikute, objektide, ettevõtete, esemete jmt andmetele. Täpsemat andmete loetelu ei ole võimalik esitada, sest see sõltub sellest, millised andmed on menetluse käigus suudetud tuvastada. Haldustegevuse andmestikust saab kohus juurdepääsu

---

<sup>2</sup> Transpordiamet 2024. [Transpordiametist](#).

andmete, mis on seotud teadmata kadunud isiku asukoha tuvastamisega haldusmenetluse raames.

**Punktiga 9** täiendatakse §-i 19 lõikega 4, millega võimaldatakse TrAM-il ligipääs POLIS-ile.

TrAM-ile võimaldatakse juurdepääs POLIS-e osale, milles hoitakse automaatsete liiklusjärelvalve süsteemide salvestisi, eesmärgiga tagada automaatsete liiklusjärelvalve süsteemide valmisolek salvestiste edastamiseks infosüsteemi.

Enamik automaatseid liiklusjärelvalve süsteeme on TrAM-i hallata. Automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu andmete ülevõtmine TrAM-ilt tähendab ühtlasi ka keske platvormi tehnilist ülevõtmist, kuhu kõik liiklusjärelvalve süsteemid saadavad oma salvestised. See platvorm võimaldab süsteemide tehnilist haldamist, näiteks:

- **Seadistuste haldus:** platvormiga suhtlevate süsteemide seadistamine, kui need on olnud paranduses, hoolduses või taatluses.
- **Tõrgete kõrvaldamine:** süsteemide või nende suhtluse tõrgete tuvastamine ja parandamine.
- **Parameetrite muutmine:** vajadusel süsteemi sisestatud parameetrite uuendamine.

Arvestades, et TrAM-i hallata on üle Eesti paigaldatud arvukalt automaatseid liiklusjärelvalve süsteeme, on nende kohapealne haldamine erinevates olukordades keeruline ja ebaefektiivne. Seetõttu toimub haldus keske platvormi kaudu, mida TrAM haldab oma lepingupartneri abil. Keske platvorm võimaldab operatiivsemat haldust – seadistada eemalt platvormiga suhtlema paranduses, hoolduses või taatluses käinud süsteeme või vajadusel muuta süsteemi sisestatud parameetreid – ja kiirendab tõrgete kõrvaldamist, vähendades vajadust füüsiliselt süsteemide juurde sõita. Lepingupartneril on süsteemide tõhusaks haldamiseks vajalikud erialased teadmised ja oskused. TrAM-i lepingupartneri kaasamine tagab, et süsteeme haldavad kvalifitseeritud spetsialistid, mis parandab töökindlust ja vähendab vigade riski.

POLIS-e põhimääruses nähakse ette juurdepääsuõiguste andmine nii TrAM-ile kui ka tema lepingupartneri töötajatele. Andmeturbe tagamiseks on juurdepääs rangelt kontrollitud, piirates seda ainult neile, kes vastutavad süsteemide halduse ja hoolduse eest. Juurdepääs antakse vastavalt taotlusele, mille TrAM esitab POLIS-e vastutavale töötajale ehk PPA-le. Juurdepääsuga seotud taotluste protsess reguleeritakse vastutava töötaja kehtestatud korras.

Siinkohal on oluline välja tuua automaatse liiklusjärelvalve süsteemide halduse ja POLIS-e omavaheline seos. TrAM-i hallatavate automaatsete liiklusjärelvalve süsteemide toimimine on tihedalt seotud POLIS-ega, sest need süsteemid on loodud liiklusalaste õigusrikkumiste andmete kogumiseks PPA kui liiklusjärelvalve teostaja jaoks. Automaatse liiklusjärelvalve süsteemi toimimiseks vajalikku haldamist võib käsitleda POLIS-e teenindamisena, milleks antakse TrAM-ile ja tema lepingupartnerile POLIS-e juurdepääsuõigus. Selleks, et tagada POLIS-ile kehtestatud andmeturbenõuete täitmine, on vajalik POLIS juurdepääsuõigusega isikute taustakontroll PPVS-i § 75<sup>9</sup> lõike 1 alusel. See aitab tagada, et kõik POLIS-ega seotud protsessid on kooskõlas kehtivate õigusaktide ja turvanõuetega, luues aluse andmete töötlemise turvalisusele ja usaldusväärsusele.

Valla- ja linnavalitsuste paigaldatud süsteemidele ei ole esialgu plaanis anda POLIS-es sarnast ligipääsuõigust nagu TrAM-ile. See on põhjendatud asjaoluga, et üksikute süsteemide seadistamine kohaliku omavalitsuse tasandil ei kujuta endast ebamõistlikku koormust. Erinevalt TrAM-ist, mis haldab ulatuslikku ja hajutatud süsteemide võrgustikku üle Eesti, on

kohaliku omavalitsuse süsteemid tavaliselt väiksemas mahus ja asuvad valdavalt geograafiliselt lähedal, võimaldades lihtsamat ja otstarbekamat haldust kohapeal.

**Punktidega 10 ja 11** sätestatakse automaatse liiklusjärelevalve süsteemi salvestiste säilitamise ja kustutamise tähtajad.

POLIS-e põhimääruse § 24 lõiget 3 täiendatakse punktiga 3<sup>2</sup>, milles nähakse ette salvestiste säilitamise tähtaeg (punkt 9). Samuti täiendatakse § 26 lõiget 3 punktiga 3, mis määrab salvestiste kustutamise tähtaja (punkt 10). Mõlemal juhul on tähtajaks neli aastat. See tähendab, et salvestisi säilitatakse POLIS-es alates nende laekumisest neli aastat ning kustutatakse seejärel kohe ilma vahepealse arhiveerimiseta. Selline korraldus erineb teiste POLIS-e andmestike töötlemisloogikast, kuna salvestisi ei arhiveerita enne kustutamist. Praegu ei ole tehniliselt võimalik siduda salvestisi talletavat POLIS-e osa ja HIS-i selliselt, et oleks võimalik järgida samasugust arhiveerimise ja kustutamise protsessi nagu teiste andmestike puhul (nt § 24 lõike 3 punktid 3<sup>1</sup> ja 4 ning § 26 lõike 3 punktid 1 ja 2).

Salvestise puhul on tegemist liiklusalase õigusrikkumise algse tõendiga, mille järele võib – lisaks HIS-i edastatud teatele – tekkida vajadus vaidluste lahendamisel. Ehkki vajadust algse tõendi järele ei esine väga tihti, ei ole võimalik vajadust iga salvestise puhul prognoosida ning nende iseseisva säilitamise tähtajana on neli aastat optimaalne aeg, katmaks vääртеomenetluse erinevateks etappideks kuluvat aega nii kirjaliku hoiatamismenetluse kui vajadusel üldmenetluse osas.

Samasugune säilitustähtaeg oli salvestistele kehtestatud ka automaatse liiklusjärelevalve süsteemi andmekogu põhimäärusega (§ 10 lg 1). Seega on säilitamise tähtaja määramisel võetud aluseks varasem praktika.

Täiendused POLIS-e põhimääruses tagavad, et salvestiste säilitamise ja kustutamise kord on selgelt reguleeritud ja vastab kehtivatele õigusnõuetele. Konkreetsete tähtaegade kehtestamine aitab vältida salvestiste ülemäärast säilitamist ja toetab andmete turvalist kustutamist määratud aja möödudes.

#### **4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele**

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. POLIS-es töödeldakse füüsiliste isikute isikuandmeid. POLIS-ile kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679<sup>3</sup>. Samuti peab POLIS-es isikuandmete töötlemine toimuma täielikus kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2016/680<sup>4</sup>, mis on Eesti õigusesse üle võetud peamiselt [isikuandmete kaitse seaduse](#) 4. peatükis ja osaliselt ka KrMS-is.

---

<sup>3</sup>Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus). – [ELT L 119, 04.05.2016, lk 1–88](#).

<sup>4</sup>Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK. – [ELT L 119, 4.5.2016, lk 89](#).

## 5. Määruse mõjud

**Eelnõuga ei kaasne võrreldes kehtiva POLIS-e põhimäärusega olulist õiguslikku muudatust ega mõju.** Määruse rakendamisest ei tulene sotsiaalset, sealhulgas demograafilist, ega majanduslikku mõju. Määruse rakendamine ei mõjuta välissuhtlust, elu- ja looduskeskkonda ega regionaalarengut.

Määrus omab mõju riigiasutuste töökorraldusele.

### 5.1 Automaatse liiklusjärelvalve süsteemi salvestiste töötlemine ja säilitamine

Sihtrühm: PPA ja TrAM

#### Avalduv mõju ja mõju olulisus

Põhiline muudatus seisneb automaatse liiklusjärelvalve süsteemi salvestiste töötlemise ja säilitamise viisi muutmises. Kui varem töödeldi ja säilitati originaalsalvestisi eraldi automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogus ning POLIS kasutas neid ainult teate osana, siis nüüd toimub nii salvestiste töötlemine kui ka säilitamine POLIS-es. Originaalsalvestised asuvad endiselt eraldi keskserveris, kuid see on nüüd osa POLIS-est. Automaatse liiklusjärelvalve süsteemi salvestisi töödeldi POLIS-es ka varasemalt, kuid automaatse liiklusjärelvalve süsteemi teate osana ja originaalsalvestisi säilitati automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogus. Edaspidi toimub ka originaalsalvestiste töötlemine ja säilitamine POLIS-es. See muudatus on peamiselt õiguslik ja tehniline, kuna automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu on tehniliselt juba lõpetatud ja andmete töötlemine POLIS-es on käivitunud. Muudatusega ei kaasne lisakulusid.

Muudatusega võimaldatakse TrAM-ile ja tema lepingupartnerile juurdepääs POLIS-e andmetele, kuid ainult osale, milles hoitakse automaatse liiklusjärelvalve süsteemi salvestisi. Ligipääs on vajalik, et tagada automaatsete liiklusjärelvalve süsteemide valmisolek salvestiste edastamiseks infosüsteemi. Automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu vastutava töötlejana oli Transpordiametil ligipääs andmetele ka varasemalt, kuid see õigus kadus koos automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu lõpetamisega. Oluline on rõhutada, et muudatus ei laienda TrAM-i või tema lepingupartnerite õigusi, vaid pigem kitsendavad neid.

#### Järeldus mõju olulisuse kohta

Määruse rakendamine mõjutab positiivselt teatud määral siseturvalisust, kuna muudatus tõstab tehnilist võimekust ja kiirendab liiklusalaste õigusrikkumistega seotud andmete liikumist. Andmete töötlemine kahe erineva andmekogu asemel ühes andmekogus võimaldab riigil mõningast kulude kokkuhoidu. Negatiivne mõju puudub.

### 5.2 Kohtu õigus saada andmeid otse POLIS-est

Sihtrühm: PPA ja kohtud

#### Avalduv mõju ja mõju olulisus

Kohtul on edaspidi teadmata kadunud isiku surnuks tunnistamise või surnuks tunnistamise tühistamise avalduse lahendamiseks õigus saada andmeid otse POLIS-st.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 509 reguleerib isiku teadmata kadunud isiku surnuks tunnistamise avalduse esitamist. Vastava avalduse võivad esitada eelnimetatud sätte lõike 1

kohaselt teadmata kadunud isiku seaduslik esindaja, valla- või linnavalitsus või seaduses nimetatud pereliikmed ja sugulased. Samuti ka Siseministeerium või siseministri volitatud valitsusasutus. Lõikes 4 toodud asjaoludel on lausa kohustus Siseministeeriumil või siseministri volitatud valitsusasutusel vastav avaldus esitada. Andmed selle kohta, kas isik on teadmata kadunud ja milliseid menetlustoiminguid on isiku leidmiseks tehtud, kantakse POLISE-e vastavasse andmestikku. Teadmata kadunud isiku surnuks tunnistamise avaldusi esitati maakohtule 2023. aastal 32 korral, millest 10 juhul esitas avalduse Siseministeerium ja 2024. aastal 34 korral, millest 11 juhul esitas avalduse Siseministeerium. Samas, olenemata avalduse esitajast, kontrollib kohus andmete õigsust igal juhul.

Juurdepääsuõiguse andmine aitab kaasa ka dokumentide ja toimikute digitaliseerimisele ning muudab andmete haldamise ja menetlemise sujuvamaks. PPA- s on kõik uued teadmata kadunud isikute toimikud ja sellega seotud toimingud digitaliseeritud kujul. See tähendab, et ka surnuks tunnistamise asjades on vajalik toimikuga tutvuda digitaalset. Praegune õigusraamistik ei võimalda kohtutel otse POLIS-e vastavale andmestikule juurdepääsu, mistõttu peavad PPA ametnikud käsitsi edastama vajalikud andmed ja võimaldama kohtutel toimikutega tutvuda.. See protsess on aja- ja ressursimahukas nii PPA kui ka kohtute jaoks, kuna nõuab täiendavat tööjõukulu, dokumentide eraldi töötlemist ja edastamist. Kui kohtutud saavad otsejuurdepääsu vajalikele andmetele, väheneb menetlusaeg ning tööprotsessid muutuvad tõhusamaks. See võimaldab PPA-l keskenduda oma põhitegevustele, vähendab halduskoormust ning kiirendab ka kohtumenetlusi, mis on oluline nii menetlusosalistele kui ka ühiskonnale laiemalt.

#### Järeldus mõju olulisuse kohta

Määruse rakendamine omab positiivset mõju, võimaldades kohtul asja lahendamiseks tutvuda digitaalselt algandmetega iseseisvalt ning samal ajal vabaneb PPA kohustusest minna kohtusse eraldi andmeid tutvustama või saata POLIS-e väljavõtteid e- postiga. Negatiivne mõju puudub.

#### **Mõju andmekaitsele**

POLIS-e andmetele antakse juurdepääs vaid selleks volitatud isikutele ning sellesse pääseb vaid arvutikasutaja personaalse kasutajatunnuse ja parooliga konkreetsetest seadmetest. Kõik POLIS-e kasutaja toimingud logitakse, mis võimaldab kasutaja käitumist ja info liikumist terviklikult tuvastada. Kuna andmeid käideldakse digikeskkonnas, on tehniliste meetmetega tagatud väärkasutuse operatiivne tuvastamine, mis võimaldab asuda kohe kahju minimeerima. Andmete õiguspärase pärimise ja teabe seadusliku edastamise üle teeb järelevalvet PPA sisekontrollbüroo.

Et eelnõu põhieesmärgiga kavandatakse nii TrAM-i teenistujatele kui ka tema lepingupartneri töötajatele anda ligipääs ainult POLIS-e originaalsalvestisi puudutavale osale, on välistatud nende ligipääs muudele POLIS-es säilitatavatele andmetele. Andmeturbe tagamiseks on juurdepääs rangelt kontrollitud, piirates seda ainult neile, kes vastutavad automaatsete liiklusjärelvalve süsteemide halduse ja hoolduse eest. Juurdepääsuõiguste taotlemine toimub vastavalt selgelt määratletud korrale. TrAM esitab juurdepääsu taotluse vastutavale töötlejale (PPA-le). Taotluste menetlemise kord ja juurdepääsu andmise tingimused on kehtestatud vastutava töötleja poolt, et tagada andmeturbe nõuete järgimine ja juurdepääsu õiguspärasus. Selleks, et tagada POLIS-ile kehtestatud andmeturbenõuete täitmine, on vajalik POLIS juurdepääsuõigusega isikute taustakontroll PPS-i § 75<sup>9</sup> lõike 1 alusel. Selline lähenemine tagab, et juurdepääs POLIS-e andmetele on turvaline, kontrollitud ja kooskõlas isikuandmete kaitse ning andmeturbe nõuetega.



Eelkirjeldatud andmeturbe nõuded on kohaldatavad ka kohtunikele ja kohtu teenistujatele. Vahe on ainult selles, et kohtutel on juba õigus POLIS-est andmeid saada ning seda õigust laiendatakse kindla menetlusliigiga. Lisaks nii kohtunikud kui kohtuteenistujad, kes vastavat kaasust menetlevad, on avalikus teenistuses ning nende isikuomadustele on juba seatud seadusega kõrgendatud nõudmised, sealhulgas on neil oma ülesannete täitmisest tulenevalt ka teadmised isikuandmete töötlemise nõuetest.

## **6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud**

TrAM-ile POLIS-ile juurdepääsu andmine ei too riigieelarvesse lisakulusid, kuna automaatsete liiklusjärelvalve süsteemide keskne haldamine oli TrAM-i ülesanne juba enne automaatse liiklusjärelvalve süsteemi andmekogu üle andmist.

Täiendava õiguse andmine kohtule ei too riigieelarvele lisakulusid. Kohtutel on juba juurdepääs ühiste infoobjektide andmestikule ja jälitusmenetluse andmestikule. Täiendavalt lisandub juurdepääs haldustegevuse andmestikule, kuid selle (eel)seadistamine toimub igapäevaste infosüsteemi hooldustööde käigus.

## **7. Määruse jõustumine**

Määrus jõustub üldises korras, kuna muudatuste rakendamiseks ei ole vaja teha täiendavaid ettevalmistusi.

## **8. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon**

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Harju Maakohtule, Pärnu Maakohtule, Tartu Maakohtule, Viru Maakohtule, Andmekaitse Inspektsioonile, PPA-le ning Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskusele.